

Nominacije za Sovretovo nagrado 2021

Utemeljitev žirije za nagrade in priznanja pri DSKP

STANA ANŽELJ

za roman *Lakota* Jamala Ouariachija

Stana Anželj se je prevajalstvu zavezala že s študijem, po njem pa se je posvetila predvsem nizozemski literaturi, ki jo ob nemški in občasno francoski prevaja od leta 2007. Za svoje delo je prejela več priznanj, med drugim leta 2011 nagrado Radojke Vrančič za mlado prevajalko za prevod fantazijskega romana *Mesta sanjajočih knjig* nemškega pisatelja Walterja Moersa. Med bralci je znana po odličnih prevodih otroške in mladinske literature (*Vsi si želimo nebes* Els Beerten, *Bratov kožuh* Jaapa Robbna in drugih) ter nizozemske sodobne proze (Rodaan Al Galidi, *Avtist in poštni golob*, Herman Koch, *Večerja*). Zdi se, da posebno rada izbira avtorje, ki zahtevajo razvito jezikovno domišljijo in pogumno ustvarjalnost pri reševanju izzivov.

Desetletje pozneje so te veščine dozorele ob spopadu s kompleksno pisavo nizozemskega pisatelja maroških korenin Jamala Ouariachija (1978). Njegov obsežni, z nagrado Evropske unije za književnost odlikovani roman *Lakota* (*Een Honger*, 2015) je kot literarno doživetje neprizanesljiv. Med lakoto v Afriki ter dilemami dobrodelništva in humanitarne pomoči, partnersko ali starševsko ljubeznijo in pedofilijo, sodobno medijsko krajino in licemerjem politične korektnosti nas Ouariachi premetava tako, da nam načrtno spodkopava tla pod nogami in z izbranimi postopki utrjuje občutek negotovosti in zmanipuliranosti. Pripoved žene naprej hiperaktivna, bulimična, rahlo cinična sodobna intelektualistična urbana govorica, ki pogosto spominja na – če uporabimo izraz kontroverznega protagonista *Lakote* – verbalno diarejo. Ob notranjih monologih in dialogih v driblarskem slogu je morala prevajalka streti številne pisateljske bravure: literarne pastiše in paradije, priložnostno poezijo, heksametre, šifrirane pasuse, pijansko spakedranščino in druge kuriozitete. Nič čudnega, da roman tudi jezikovno spominja na centrifugo. Kultivirani jezik se meša s trendovsko pogovorščino, slengom, novinarskim, spletnim in drugim žargonom, otroško govorico, popačenkami, pomanjševalnicami, novotvorbami in besednimi igrami, enciklopedičnim tehničnim izrazjem, anglicizmi in sploh raznoraznimi tujkami in kalki, vse te prvine pa so kljub divjemu ritmu odmerjene natančno, premišljeno, v visoko organizirani strukturi, ki deluje organsko in neprisiljeno. Poustvarjanje tako večplastno izzivalnega besedila zahteva celostnega in predanega prevajalca. Stana Anželj se je nalogi posvetila z orjaško voljo in zavestjo, da je treba ob izpoljenih prevajalskih strategijah tudi tvegati. Rezultat je prepričljiv, neustrašno sodoben prevod z avtonomno umetniško silo.

AMALIJA MAČEK

za roman *Moje leto v nikogaršnjem zalivu* Petra Handkeja

Roman *Moje leto v nikogaršnjem zalivu* (*Mein Jahr in der Niemandsbucht*) Petra Handkeja je prvoosebna avtobiografska pripoved osrednjega lika Gregorja Keuschniga, avtorjevega alter ega, ki v času ustvarjalne krize v zavetju nikogaršnjega zaliva kritično vrta vase in preizprašuje svojo človeško in umetniško držo. Avtor se v besedilu kot veliki popotnik sprehaja po poteh svojih spominov in načrtov, na pravo potovanje pa pošlje svoje prijatelje in potem skozi njihove oči opisuje bližnje in daljne koticke na našem planetu. Zanimajo ga filozofska, etična in umetniška vprašanja, s katerimi se srečuje sodobni človek. Z izbrušenim pogledom za neštete detajle v naravi pa mu uspeva pred bralčeve oči priklicati njeno celostno podobo.

V slogovnem pogledu je *Leto v nikogaršnjem zalivu* proza kompleksno razvejenih, ritmično moduliranih stavkov. Zvočna orkestracija Handkejeve govorice temelji na valujočem, stopnjujočem se ritmu, ki se po klimaksu v valovih spušča k piki.

Tak je vtis ob branju izvirnika, a nič drugačen ni – in to je kompliment prevajalki – tudi ob branju prevoda Amalije Maček. Imenitna zvočna orkestracija Handkejevega jezika zazveni v njeni slovenščini enako sugestivno, le da (posebnost slovanskega jezika) za spoznanje mehkeje. Videti je, da ji je bila Handkejeva specifična literarna govorica v tem besedilu pisana na kožo, da se z njo ni spoprijemala na okopih, temveč se ji je lahko z užitkom prepustila in se zlila z njo. Zdi se, da je lahko prav ob Handkeju razvila visoke registre svoje literarne nadarjenosti. Suverena prevodna interpretacija omogoča iluzijo, da beremo njen prevod kot originalno delo.

Opazna vrlina prevoda je tudi izraba barvitega izrazja iz zakladnice literarne slovenščine, ki daje prevodnemu besedilu avtentičnost, avtohtonost, naravnost. Če prevajalka v tem ne bi bila doma, bi lahko bili vtisi diametralno nasprotni: izumetničenost, nenaravnost, prevedenost, šolskost.

Pričujoči roman ni samo eden od vrhov literarnega ustvarjanja Petra Handkeja ali celo njegov opus magnum, temveč je tudi eden največjih prevodnih dosežkov Amalije Maček. Za to se je sicer dolgo mojstrila ob prevajanju vrhunskih imen nemške in avstrijske književnosti, kot so Eva Menasse, Josef Winkler, Marlen Haushofer, Terezia Mora, Daniel Kehlmann, Ilse Aichinger, Ilma Rakusa, Elfriede Jelinek in (še trikrat) Peter Handke ...

MARJANCA MIHELICH

za prozno zbirko *Svet gre naprej* Lászla Krasznahorkaija

Marjanca Mihelič, slovenistka in filozofinja, nas že tri desetletja seznanja s sodobno madžarsko književnostjo (László Darvasi, Erzsébet Galgóczi, Dezső Kosztolány, Géza Ottlik, Péter Zilahy ...), z najpomembnejšimi imeni v evropskem in svetovnem merilu (Péter Nádas, László Krasznahorkai, Péter Esterházy) in tudi z uveljavljajočimi se mlajšimi peresi (Edina Szvoren). Skrajni prevajalski izzivi je ne prestrašijo, z očitno predanostjo se spopada tudi z jezikovno, slogovno in tematsko najzahtevnejšimi deli. Zato so jo madžarske institucije že nekajkrat nagradile, med drugim z odlikovanjem viteški križ Republike Madžarske (2012) za prevajalsko delo in posredovanje med madžarsko in slovensko kulturo. Za prevoda Krasznahorkaijevega romana *Vojna in vojna* in *Vzporednih zgodb* Pétra Nádasja je že bila v ožjem izboru za Sovretovo nagrado.

Njen zadnji prevajalski podvig, prozno zbirko *Svet gre naprej* Lászla Krasznahorkaija, bookerjevega nagrajenca in večkratnega nominiranca za Nobelovo nagrado, zaznamujejo zelo raznoliki pripovedni prijemi. Krasznahorkai je znan po zahtevnih, temačnih, a estetsko izjemno močnih delih, pa tudi po dolgih povedih, nizih priredij in podredij, ki se včasih neustavljivo raztegujejo čez nekaj strani. Njegovo brezkompromisno pisanje je hud bralski in še toliko hujši prevajalski zalogaj, ki se ga je nemogoče lotiti brez velike mere discipline, spretnosti in znanja. V geografsko in časovno razprostrti, raztreščeni pripovedi v zbirki *Svet gre naprej* je edino oprijemališče jezik, ki skuša izrisati nedoumljivo kompleksnost sveta in človekov gon po tem, da bi ga zapopadel. Filozofsko podloženo besedilo ni zapleteno le sem in tja, temveč je to od začetka do konca, brez oddiha zamotan, vijugajoč in nemiren prepovedni tok. Za njegovo razvozlanje je bil nedvomno potreben velik prevajalkin napor, ki ga je Marjanca Mihelič brez popuščanja zmogla od prve do zadnje strani. Bralcu, ki drsi skozi zavozlano gmoto labirintske zloženih stavkov, je s svojo doslednostjo omogočila gladko spremljanje toka misli, kar kaže na njeno natančno in prav tako nepopustljivo razumevanje mnogoterih plasti besedila. Zbirko poleg formalne raznolikosti določa tudi raznotero in bogato razplasteno besedišče, za prenos katerega se je morala prevajalka poglobiti v vrsto specifičnih in ozko strokovnih terminologij, znala pa je doseči tudi organsko nihanje med strogo racionalnostjo logičnega dokazovanja in bolj poetično sanjarskimi izgubljanji.